RUSKI INWALID

N° 52.

NIEDZIELA. 2 Marca. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Niderlandy. Angliia. Włochy. Ameryka. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 1 Marca.

Naymiłościwiey mianowani zostali kawalerami orderu Swiętey Anny 2giey klassy: Professorowie Uniwersytetu Wileńskiego: Radca Stanu *Lobenwein* i Radca Kollegski *Boianus*, Radca zaś Kollegski i Professor Zwyczayny *Czerniawski*, Radca Dworu i Professor nadzwyczayny Baron *Pinabel* ozdobieni zostali orderem Swiętego Włodzimierza 4tey klassy. Xiądz *Lewicki* Archimandryta Klasztoru Greko-Unitskiego Owcuckiego otrzymał Order Swiętey Anny 2giey klassy.

— Dnia wczorayszego publiczność tuteysza miała przyiemność słyszeć graiącego na Fortepiianie młodego tuteyszego Artystę Pana *Meyer* na publicznym iego koncercie w Sali Filarmoniczney. Młody ten wychowaniec muz do rzadkiego talentu w muzyce, łaczy piękne wiadomości w innych naukowych przedmiotach. Podróże przez niego odbyte do rozmaitych miast Europy, przyniosły mu zapewna niemało pożytku i sławy; lecz bynaymniey nie zniszczyły tey wrodzoney skromności, którą go same obdarzyło przyrodzenie. Przyiemną iest rzeczą widzieć młodego człowieka doskonałego w sztuce, na którey nabycie niedość iest i naydoyrzalszego wieku; lecz taż doskonałość, kiedy nienadyma człowieka, a utrzymuie w przekonaniu, że smiertelnemu niepozwolono bydź w niczem prawdziwie doskonałym, staie się widokiem tem przyiemnieyszym im rzadziey się daie spotykać. Pan Meyer chociaż aż nadto młody, połączył atoli tak dobrze w osobie swoiey wysoki talent muzyka i zaletną skromność starannie wychowanego młodzieńca, iż trudno było rozstrzygnąć, którey z tych zalet należało oddać pierwszeństwo.

— Unas depiero teraz zima zdaie się należycie poczynać; pozawczora albowiem mieliśmy pierwsze zimno, dochodzące 18 stopni Reaumura.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Munich 14 Lutego.

Posiedzenia i narady publiczne Stanów Ba-

warskich ukazuią widok iakiego niewidziano dotychczas w obszernych związku Niemieckiego granicach. Rożnica zdań politycznych między członkami, z których każdy tłómaczy swoy sposob myślenia równie wolnie iak smiało i w wyrazach przekonywaiących, iest przyczyną dosyć częstych i żywych sprzeczek.—Ogłoszenie wszystkich narad izby drugiey, zwraca uwagę całego narodu na przedmioty ważnieysze pomyślnosci powszechney. Udział, iaki każdy zdaie się brać w tych przedmiotach, widocznie się okazuie wszędzie i wczasie posiedzeń wszystkie galeryie napełnione są widzami róźnego stanu.

Przedstawienia uczynione dotychczas ze strony deputowanych tyczą się następuiących przedmiotów: zniesienia loteryi, Cenzury pism peryodycznych, rozszerzenia handlu, zmnieyszenia opłat skarbowych i t. d.

z Weymar, 15 *Lutego*.

Seym ziemski zgromadzony na ten raz w miasteczku Dornburgu, zamknął niedawno posiedzenia swoie. W ostatniem postanowieniu Wielkiego Xiążęcia przy zawarctu takowem oddaie się sprawiedliwość prawdziwey gorliwości, patryotyzmowi i pilności okazanych przez reprezentantów trzech stanów w przeciągu całego Seymu. Obok tego Wielki Xiąże proponuie członkom iego, aby odtąd czynności ich odbywały się *publicznie*. Propozycia ta będzie rozebraną przez stany, które na zgromadzeniu przyszłem maiącem nastąpić w roku 1820, przedstawią względem takowey należyte i z konstytucyią zgadzaiące się obiaśnienie. Powiadaią że i na teraz ważnieysze przedmioty Spraw Seymowych będą ogłoszone drukiem.

z Hannoweru, 20 *Lutego*.

Cała uwaga wszystkich dobrze myślących patryiotów, obróconą iest teraz na odnowione narady stanów Hannowerskich. Ciekawą iest rzeczą iakie ich będą skutki. To iest iak też rząd nasz mądry i sprawiedliwy przyymie i zatwierdzi przełożenia naszych stanów.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 19 *Lutego*.

Zakłada się tu nowe zaprowadzenie dla doskonalenia i ukształcenia nauczycieli, którzy poźniey maią dawać pierwsze nauki sposobu wzaiemnego uczenia według *Lankastera*.

ANGLIIA.

z Londynu, 17 *Lutego*.

Na mieysce pozostałe w niższym Parlamencie po śmierci Pana *Romilly*, (który iak wiadomo w roku przeszłym odebrał sobie życie) znalazło się trzech kandydatów. Pierwszy z nich iest Pan *Hobhous* i ma za sobą Pana Franciszka *Burdet* i iego przyiacioł. Drugi iest maior *Cartvreit* starzec 80 letni, przyiaciel znaiomego *Hunta* i iego stronników. Trzeci Pan *Lamb*, człowiek szanowny, którego brat iest w parlamencie; ten należy do przyiacioł Pana *Fox*. Wybor rospoczętym został pozawczora i trwać będzie dni piętnaście. Większość głosów była dotychczas za Panem *Hobhaus*. Westminster, a szczególnie ta część iego, gdzie się odbywaią wybory, codzień iest teatrem zgromadzeń i buntowniczych między pospólstwem rozruchów.

Jeden ubogi wyrobnik w Liwerpool odebrał niedawno znaczny spadek, wynoszący do 500,000 funtów szterlingów gotowizny, i oprócz tego maiątek nieruchomy, przynoszący 8000 funtów szterlingów rocznego przychodu.

Donoszą z Liwerpool, że i węglarze okolic tamecznych domagali się od gospodarzy swoich podwyższenia płacy, a niebędąc w prozbach swoich zaspokoieni, podniesli bunt, który iednakże niemiał żadnych szkodliwych skutków.

Piszą z Sierra Leona, że handel niewolnikami na brzegach południowych Afryki, iest teraz *w naybardziey kwitnącym stanie!*

Według ostatnich urzędowych doniesień w Tunis umierało tam dotychczas z zarazy od 400 do 600 ludzi. W Algierze także znowu się okazała zaraza; co przypisuią osobom składaiącym orszak przybyłego tam Beia Konstantyńskiego. Liczba ogólna umarłych od Pierwszego Listopada do tegoż dnia Grudnia dochodzi 12,917 ludzi.

Doniesienia z Ceylon niebardzo są pożądane. Rozumieią, że spokoyność niepierwey powroci na tę wyspę, aż rząd ią odda w zupełne rozrządzenie Kompanii Ost-Indyyskiey. Jeżeli Gubernator tuteyszy zostanie deley w swoim obowiązku, lub przynaymniey nieodmieni srogiego sposobu postępowania; bunty nigdy nieustaną. Stracilismy iuż blisko 30 oficerów, 600 żołnierzy szeregowych Europeyczyków, 1200 wyspiarzy, i do 3000 pogoni i służących. Kandyyczycy pod żadnemi warunkami niechcą bydź posłusznemi, i maią nadzieie że sam klimat wy-

tępi wkrótce wszystkich Anglików. Woyna kosztuie Anglików od 70 do 100 tysięcy funtów szterlingów w miesiąc. Z liczby woysk posiłkowych, przybyłych z Madras, połowa iest chorych, a i pozostali, z przyczyny niezdrowego powietrza niesposobni są do boiu. Gubernator 60 letni starzec, który nigdy niebył w Jndyiach, w cale nie na swoiem iest mieyscu.

W ł o c h y.

z Rzymu, 12 *Lutego*.

Poseł Portugalski przy dworze papiezkim Kawaler de *Coullia* umarł tu w dniu 28 Stycznia.

W obwodzie Rivieri de la Vante pod rządem Jenueńskim, dało się czuć silne trzęsienie ziemi w dniu 8. b. m. i niemało przyniosło spustoszeń tey krainie. Podobnegoż doświadczyły losu miasta *Porto Mauricio i St. Remo* w bliskości pomienionego obwodu leżące.

A m e r y k a.

15 *Stycznia*. Traktat nasz z Angliią ma bydź przedstawiony Senatowi dnia 18. b. m. a przyięcie iego i wykonanie zdaie się niepodlegać żadney wątpliwości.

W miastach handlowych Amerykańskich niemało także natworzyło się bankructw.

Postępek Jenerała *Jacson* co do wyroku względem Anglików *Arboutnota* i *Armbristera*, nieznalazł powierdzenia w Komitecie, cała sprawa dla należytego wyśledzenia przeniesioną została do komitetu głownego. Podobnież i postępki Dyrektorow Banku Amerykańskiego w wielu okolicznosciach zasłużyły na naganę.—

R o z m a i t o ś c i.

z Krakowa.

Do Wydawców Dziennika.

Le vrai liberal.

(Dokończenie.)

Kraków leży w samym środku Europy. Ziemia żyzna, wolnosć zabezpieczona osadnikom i Rolnikom, rzeka spławna, która przez trzy kwartały nieprzestannie przewozi aż do morza, wszelkie płody rólnictwa i przemysłu, wolność handlu, pomnażające się rękodzielnie, wolny wchód wszelkich towarów; rozkład podatków urządzony na zasadach słuszności, i jedynie za zgodą reprezentantów Narodu, Senat złożony z 12stu Członków i z Prezesa który od trzech lat będąc na czele Rządu, nowe ciągle jedna sobie zalety; Akademja od kilkunastu wieków sławna, która tak gorliwie przykłada się do wzrostu nauk i sztuk pięknych; Sądy złożone z Sędziów wolno obranych; policyia. która tylko na to jest ustanowioną, aby zapewnić własność prywatną i utrzymać między Obywatelami tę zgodę, co z wszystkich obywateli Rzpltey Krakowskiey, jedną tworzy familję; — Oto są zasady, zapowiadające te dobroczynne skutki wolności, ugruntowaney na prawach i moralności, na pracy i przemysle Narodu.

»Nie będziecie się przeto dziwić Mości Panowie, że ten tak szczęśliwy początek, wzbudził, w wszystkich obywatelach uczucie naywyższey wdzięczności, którey staramy się codziennie dawać dowody, trzem Wielkim Monarchom i Opiekonom naszym, i że dzień 11 Września, dzień w którym połowa Europy obchodzi wiekopomne imie naysławnieyszego z Monarchów, obralismy na poświęcenie Konstytucyi liberalney, przez Sanat i Reprezentantów całego Narodu.

»Przez tę Konstytucię staliśmy się wszyscy równemi, wszyscy nawzajem sobie użytecznemi; wolno nam myslеć i mowić, radzić i pisać o dobru Rzeczypospolitey. Od 20tego roku do póżney starości, każdy z obywateli ma prawo przykładać się do szczęścia kraju, i poswięcić mu przemysł swóy i światło. Senat wnosi prawa; Seym je roztrząsa, wolno mu jest odrzucić je lub potwierdzić; ale wszystko to dzieje się w nayzupełnieyszey zgodzie. — Nie potrzebuje tu Obywatel owoców pracy swojey poświęcać na pozyskanie spieszney sprawiedliwości.

»Wolność druku w nayrozciągleyszem znaczeniu, łatwość nabycia wszelkiego rodzaju dzieł, zdolnych umysł oświecić, zbogacić sztuki i umieiętności; oto są środki, za pomocą których, mięszkańcy Krakowa i jego obwodu, spełnić dzis mogą to, co kiedyś Wilhelm Tell, do swoich współziomków powiedział: »Imię Republikanina, stawia Obywatela w pośród Aniołów i ludzi; niech się więc stanie lepszym, niech większym będzie od ludzi, którzy go otaczają«.

»Zupełna wolność wyznania, zapewniona przez Rząd; opieka dla wszystkich bez wyłączenia tak krajowców jak cudzoziemców; bezpieczeństwo własności prywatney utworzone i uposażone towarzystwo dobroczynności, żebractwo zniesione; biedni i nieszczęśliwi opatrzeni w pierwsze potrzeby; kosciół protestancki dla Obywateli tego wyznania

ustanowiony; Zydzi przypuszczeni do swobód i wolności o tyle, o ile staraią się przez język i ubiór stać się im podobnemi; Szkoły elementarne, po gminach i parafijach, dla dzieci obu płci ustanowione; nadgrody na zachęcenie pięknych sztuk i umiejętności przeznaczone; zniesione mury miasto otaczaiące; obfitość zboża i innych płodow, nad potrzebę krajową; łatwość nabycia wszelkich potrzeb; oto iest obraz rzetelny Rzeczypospolitey Krakowskiey, naszych dostatków którémi obdarzyli nas trzey Monarchowie i Opiekuni nasi.

Włościanie Rzeczypospolitey Krakowskiey, równie jak mieszczanie samego miasta Krakowa używają owoców dobrodziejstw jakie na świat zlał pokóy w Wiedniu zawarty. Włościanie Krakowscy przemienili się w pewien rodzay czynszowników. W miarę możności i zasobu za ziemię im powierzoną wypłacając się dziedzicom bądź pieniędzmi, bądź pracą, mają sobie na zawsze zapewnioną jey posiadłość, syn po oycu odziedzicza pole i dom bez żadney przeszkody ze strony właściciela wsi w którey zamieszkał; rola którą uprawia, iest niezaprzeczoną jego własnością póty, poki z niey dziedzicowi nalesżytość opłaca. Ztąd poznacie Mości Panowie, ile położenie teraźnieyszych osadników i wieśniaków równie okręgu Krakowskiego, jak i całego Polskiego Królestwa jest odmienne od wyobrażenia, jakie o nim niektórzy pisarze chcieli dać Europie. Podczas klęsk i nieszczęść mają takie bezpieczeństwo i dobrodziyestwo, jakich nigdzie wieśniak nie używa; tylko w kraju naszym. Właściciele wsi w którey mięszkają, zpieszą im na pomoc; jest to prawdą którey zawiść zaprzeczyć przed światem nie potrafi, jeżeli zechce wprzód dowieść, nim osądzi.

Seym, czyli zgromadzenie narodowe, złożone z reprezentantów wszystkich gmin pod prezydencją jednego z trzech Senatorów wybranych z grona Senatu, trwa przez trzy miesiące każdego roku z władzą nieograniczoną roztrząsania i sankcionowania wszystkich projektow do prawa i odmieniania postanowień, ktorych podawanie należy do Senatu. Reprezentanci mają prawo sądzenia urzędników i wybierania nowych. Seym wkrotce mający się rozpocząć zatrudni się wyborem nowego Prezesa Senatu, którego władza kończy się po upłynieniu trzech lat. Jeżeli teraźnieiszy Prezes będzie znowu obrany, iakaż nagroda wyrówna iego nagrodzie, przez przekonanie, że potrafił pozyskać serca rodaków.

Przepraszam was Mości Panowie za długość ninieyszego listu; ale serce moie było przepełnione uczuciami radości. Polacy teraz podobni są do owego nieszczęśliwego więźnia, który wycierpiawszy liczne męczarnie, przechodzi prosto z więzienia w roskoszne położenie; wszystko mu się podoba, wszystko go zaymuie. — Każdy dzień wystawia mu nowe uciechy. Swobodny i szczęśliwy nieraz mysli sobie; Mocarze świata! na ile błogosławieństw i dzięków zasłużylibyście, gdybyście idąc za wzorem protektorów naszych, chcieli rządzić iedynie dla szczęścia ludów powierzonych waszey opiece.

Mości Panowie! Powierzaiąc pismu Waszemu ten wierny obraz szczęścia opartego na swobodzie i prawach ludzkości, pochlebiam sobie, iż może mile przyymiecie wyznanie szacunku i wysokiego poważania, z iakiem mam zaszczyt zostawać.

(podpisano) S. . . . . . ki.

Jeden z waszych Prenumerantów.

Według niektorych gazet Angielskich Napoleon *Bonoparte* ma wkrótce bydź przenie- sionym do innego mieszkania; lecz zawsze na Wyspie Stey Heleny. Dom dla niego przeznaczony, ma bydz opasany murem, nad ktorym wznosić się będzie palisada z kolców żelaznych do dziesięciu stop wysokosci.

— Damy Angielskie pięknego tonu, czyli co wszystko iest iedno, pięknego swiata, ledwie niechcą, aby ich stroy przechodził ich samych w lekkosci; (mówi iedna z gazet Londyńskich) cały albowiem ubior balowy modney kobity, niepowinien ważyć więcey nad 16 łotów. Z tego właśnie powodu elegantek tamecznych nazywaią *Damami ośmiu uncyi.*

— Według zapewnień gazet niektorych były Hospodar Wałachski przybył niedawno do *Jenui.* Zdaie się, że przez omyłkę *Jenuę* wzięto za *Jenewę.*

---

w Peterzburgu
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.